

Taisyklinga ir sklandi kalba – tai raktas į sėkmę. Kalba savaime nesivysto. Ją vaikas išmoksta bendraudamas su suaugusiais, pamėgdžiodamas juos ir jų padedamas. Taisyklingą vaikų kalbą ugdo logopedai ir pedagogai. Tačiau ir patys tėvai gali padėti savo vaikams.

Kuo daugiau nuo mažens su vaiku kalbėsime, tuo lengviau ir sėkmingiau vaikas mokysis kalbos. Nemaža dalis vaikų netaria arba netiksliai taria kai kuriuos garsus. Labai svarbu visus kalbos trūkumus pašalinti iki vaikas pradės lankyti mokyklą. Tad besiruošiant mokyklai reikia atkreipti dėmesį į savo vaiko kalbėjimo ir kalbos ypatumus:

- ar girdi tariamus garsus, skiemenis;
- ar skiria nurodytą garsą iš kitų garsų;
- ar skiria garsą skiemenyse, žodžiuose;
- ar girdi pirmą ir paskutinį žodžio garsą;
- ar gali išvardyti visus žodžio garsus;
- ar geba atsakyti į klausimus ne vienu žodžiu o sakiniu;
- ar perpasakoja trumpą nuotykį ar pasakėlę;
- ar suvokia prasmingo teksto sandarą: žino, kad turi būti pradžia, įvykiai ir pabaiga;
- ar geba išstarti sudėtingesnius žodžius (trijų, keturių skiemenų);
- ar derina žodžių galūnes sakiniuose;
- ar vartoja apibendrinančias sąvokas (avalynė, vaisiai, transporto priemonės ir t.t.);
- ar teisingai vartoja prielinksnius (nuo, ant, į, per, virš, už, tarp, po);
- ar sudaro žodžius su priesagomis (-ukas, -ytis, -utė, -ininkas ir kt.);
- ar lygina daiktus pagal dydį, aukštį;
- ar vartoja sąvokas (tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau kt.);
- ar suvokia aplinkoje vartojamų įprastų žodžių, frazių prasmes;
- ar jaučia, supranta, kad žodžiai gali būti daugiareikšmiai;
- ar taisyklingai laiko pieštuką;
- ar kopijuoja raides (spausdintines);
- ar skiria raides nuo kitų simbolinių ženklų;
- ar piešia raštus, ornamentus, rašytinių raidžių elementus.

Vaiko kalbos lavinimo galimybės yra labai palankios ir pakankamai plačios tėveliams būnant su vaikais namuose, nes kalbą lavinti galime čia ir dabar betarpiškai bendraujant su vaiku. Esminis dalykas, ką turėtume prisiminti – tai kalbėtis su vaiku. Jei vaikas dar nekalba, tai nereiškia, kad jis nesupranta kalbos.

Nekalbantis vaikas gali atsakyti žvilgsniu, šypsena, gestu, taip sukuriant abipusę komunikaciją. Atsakydamas į garsinius dirgiklius, vaikas reaguos kūno judesiais. Vaikų kalbos raida sparčiai lavėja kiekvieną dieną, todėl kalbinis bendravimas vaikui būtinas. Kalbą lavinti galime įvairiose aplinkose: kambaryje, kieme, sode, darže... Puikiausios kalbos lavinimo galimybės atsiveria stebint gamtos reiškinius namuose pro langą ir aptariant, pavyzdžiui:

- Koks oras lauke?
- Šviečia skaisti saulutė 😊
- Grėsmingai pūpsa tamsūs debesys danguje...
- Pasirodė vaivorykštė danguje.
- Praskrido žvitrus žvirbliukas, o ant palangės nutūpė linksmoji zylutė!
- Gatve nuvažiavo sunkvežimis.

Tada galime pastebėti, kad vaivorykštės pavadinimas susideda iš dviejų žodžių – *vaivos rykštė*, o sunkvežimis - iš žodžių *sunkus vežimas* ir t. t. Taip nejučiomis supažindinsime vaikus su sudurtiniais žodžiais.

Panašiai galime mokyti grupės daiktų apibendrinamuosius žodžius. Labai svarbu patiems tėvams taisyklingai kalbėti, nekalbėti „švepluojant“. Vaikas turi girdėti aiškiai, taisyklingai tariamus žodžius bei sakinius. Pirmiausia mažieji sukaupia didelį žodžių bagažą, taip sudarydami sąlygas ne tik pavadinti daiktus ar veiksmus, bet sukuria galimybę atverti rišlaus pasakojimo vartus. Paprastai vaikai kalba daug, o tėveliai tuo metu galėtų švelniai pakoreguoti sakinuko struktūrą, papildyti sakinį naujais žodžiais, pamokyti pilnai išsakyti norimą mintį.

Knygelių skaitymas – tai vienas nuostabiausių kalbos lavinimo šaltinių. Gražiausioms knygomis, esančiomis daugelio vaikų namuose, pasinaudokite ir pasidžiaukite mokydamiesi namuose. Svarbu su vaikais kalbėtis, aptarti perskaitytus kūrinius. Grožinius kūrinius galima iliustruoti, inscenizuoti, pasakoti sukuriant naują pabaigą ir pan.

Animacija taip pat sukelia daug emocijų, susižavėjimo, nuostabos ir kitų jausmų. Svarbiausia – pasikalbėti, aptarti filmų turinį. Ypatingai svarbu paaiškinti „kovingų“, kaip vaikai įvardija, filmukų siužetus. Svarbu, kad vaikas nesusitapatintų su netinkamai besielgiančiu veikėju.

Informacijos šaltinis - santrauka: [Kalbos-lavinimo-galimybės-namuose---būsimų-pirmokų-kalba.pdf](#)

Daugiau informacijos kalbos lavinimui galima rasti internetinėse svetainėse: www.ziburelis.lt, www.mudubudu.lt, www.gudrutis.lt, www.mokinukas.lt